

בהוצאה לאור

ועוד יצאו לאור

ספר חדש, מפרות הפעילות באקדמיה

לזכרו של עזרא פליישר בעריכת מרדכי עקיבא פרידמן

בחוברת סקירת דרכו המדעית של עזרא פליישר ודברים שנאמרו עליו בערב עיון לזכרו. כמו כן הובאה בחוברת רשימת פרסומיו המחקריים של פליישר. המשתתפים: שולמית אליצור, יונה פרנקל, מרדכי עקיבא פרידמן וטובה בארי.

Language, Ritual and Poetics in Ancient India and Iran Studies in Honor of Shaul Migron

בעריכת דוד שולמן

אסופת מאמרים זו, שמקורה בכינוס שנערך באקדמיה במרס 2001 לכבוד חוקר הַנְּוּדָה שאול מגרון, מציעה מבחר עשיר של מחקרים אינדולוגיים ואיראניסטיים מאת חוקרים חשובים מישראל ומהעולם. בקובץ ארבעה מוקדים תמטיים וטקסטואליים: לשון הוודה; הפולחן ההודי העתיק והשתקפויותיו באפוס; איראניסטיקה קלאסית ומחקר הוּדו־אירופי השוואתי; הפואטיקה הסנסקריטית, בייחוד מהתקופה הידועה פחות, תקופת הסינתזה המחדשת של המאות החמש־עשרה והשש־עשרה בדרום התת־יבשת. מאמרים אלה, לפי מיטב המסורת הפילולוגית הירושלמית, מאירים היבטים מרכזיים של הלשון, של הפולחן ושל חיי הרוח בהודו ובאיראן העתיקות. רוב המאמרים באנגלית; מאמר אחד בצרפתית.

המשתתפים: דניאל באום, ג'ארד קליין, אלכסנדר לובוצקי, שאול מגרון, יאן הובן, תמר ריין, דוד בויאנר, תמר גינדין, ז'ן קלנס, יגאל ברונר, לורנס מק־קריאה ודוד שולמן.

x + 278 + 2 עמודים. 17 x 24 ס"מ. כריכת בד

Viṣṇu sleeping on the serpent Ādiśeṣa
Eighteenth-century wall painting, Alakarkoyil, Tamilnadu
Photo © Brigitte Khan Majlis, 2008

שלוש גישות למשפט ותרבות

מאת מנחם מאוטנר

דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, כרך ט,

חוברת 7

מאמר זה מתאר שלוש גישות עיקריות לקשר שבין משפט לתרבות.

הגישה הראשונה היא הגישה ההיסטורית, הרואה במשפט המדינה תוצר של התרבות הלאומית. האסכולה ההיסטורית עלתה במשפט הגרמני במחצית הראשונה של המאה התשע-עשרה. על פיה המשפט משוקע בפרקטיקות היום-יום של העם, ובית הנבחרים של המדינה רק משקף את הפרקטיקות הללו בחוקים שהוא מחוקק. כשם שלכל עם שפה משלו כן לכל עם משפט משלו, ושניהם מגלמים את רוחו הייחודית. את הגישה הזאת אימצה התנועה להחייאת המשפט העברי שפעלה בארץ ישראל במחצית הראשונה של המאה העשרים כנגד השפעת המשפט האנגלי בשנות המנדט הבריטי.

הגישה השנייה היא הגישה המכוננת, שעל פיה משפט המדינה מכונן את התרבות השוררת בה ודרכה הוא מכונן את תודעותיהם של בני האדם ואת יחסיהם החברתיים. גישה זו התפתחה במשפט האמריקאי בשנות השמונים של המאה העשרים. כיוון ההשפעה בין המשפט לתרבות הפוך בגישה המכוננת מזה שבגישה ההיסטורית, אך לפי שתיהן המשפט הוא חלק בלתי נפרד מן היחסים החברתיים.

הגישה השלישית מתייחסת רק אל המשפט הנוצר ומופעל בבתי המשפט, והיא רואה בו מערכת תרבותית לעצמה. את הגישה הזאת אפשר למצוא במשפט האנגלי-אמריקאי במאה העשרים. היא בוחנת את האובייקטיביות במשפט וטוענת כי כיוון שמשפטים מפנימים את התרבות המשפטית שבה הם פועלים, היא מכוננת, מכוונת ומגבילה את אופן חשיבתם והכרעתם. לפיכך יש אובייקטיביות במשפט, ועם זאת יש בו חוסר אחידות מסוים מכיוון שבמקרים רבים התרבות המשפטית מאפשרת יותר מהכרעה אפשרית אחת. משפטים מביאים להכרעותיהם את אישיותם, ניסיונם, השקפותיהם ורקעם התרבותי הייחודי, ואלה ממלאים תפקיד חשוב באופן שבו הם מפעילים את חומריה של התרבות המשפטית לצורך הכרעותיהם.

שירי אהבה ושירי מלחמה בשירת הטרובדורים:

בין ניגוד להשלמה הדדית

מאת סיריל אסלנוב

דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, כרך ט,

חוברת 6

המאמר דן בשני מוטיבים בולטים בשירת הטרובדורים, היא הליריקה האוקסיטנית של המאות השתים-עשרה והשלוש-עשרה: מוטיב האהבה ומוטיב מלחמת הקודש (מסע הצלב). בחינת השימוש בשני המוטיבים האלה מעלה סיווג סוגתי חדש של הקורפוס. בביקורת הספרות נהוג לחלק את הליריקה האוקסיטנית לשתי סוגות עיקריות: הקנסון (canson), הוא שיר האהבה, והסירונטס (sirventés), הוא השיר הפוליטי או הפולמוסי. בסוגת הסירונטס נוהגים לכלול את התת-סוגה של שיר מסע הצלב (canson de crozada), שנועד לדרבן את הקהל להצטרף למסע הצלב ולהילחם באויבי הנצרות. ואולם המחבר מראה שחלוקה זו אינה אלא טעות בסיווג ולמעשה שיר מסע הצלב הוא תת-סוגה של הקנסון. בשניהם נשזרים יחד, לעתים לבלי הפרד, שני המוטיבים הנזכרים, האהבה והמלחמה, מתוך היותם בעלי מצע דתי משותף: האהבה בצורתה הגסה והתוקפנות המביאה למלחמה עוֹדְנו כדי שיעלו בקנה אחד עם מסריה של הדת והיו בליריקה לאהבה מעודנת (בלתי ממומשת) ולהטפה לצלבנות (תוקפנות בעלת הצדקה דתית).

הן יכולות אפוא להיחשב שני ביטויים של מגמה אחת. גם בגלגוליה של שירת הטרובדורים בשפות אחרות ניתן להבחין באותן המגמות, בייחוד בחיקויים של שירי מסע הצלב.

בחינת ניסוח השירים בהקשרם הסוגתי מאפשרת למחבר לגלוש להיבטים חוץ-טקסטואליים ולהראות ששירת הטרובדורים בכלל ושירי מסע הצלב בפרט לא רק משקפים את מערכת הערכים של האצולה בעידן מסעי הצלב אלא גם להפך – הם השפיעו עליה ובמידה רבה קבעו אותה.